

A földrajztanár szak eltérő követelményei

Földrajztanár

1. Az 1. melléklet 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelethez 2. pontjában foglaltakra tekintettel az oklevélben szereplő tanári szakképzettség:

- magyar nyelvű megjelölése: okleveles földrajztanár
- angol nyelvű megjelölése: Teacher of Geography

2. A képzési idő: 10 félév

3. A képzés célja:

Az alapfokú nevelés-oktatás ötödik évfolyamon kezdődő és a nyolcadik évfolyam végéig tartó felső tagozatán a természettudomány és a földrajz közismereti tantárgy tanítására, a középfokú nevelés-oktatás szakaszában, az iskolai nevelés-oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszában szakképzésben a földrajz és az integrált természettudomány közismereti tantárgy tanítására, az érettségire való felkészítésre, az iskola pedagógiai feladatainak ellátására, pedagógiai kutatási, tervezési és fejlesztési feladatok végzésére képes tanárok gyakorlatorientált képzése, továbbá felkészítés a tanulmányok doktori képzésben történő folytatására.

4. Az elsajátítandó szakmai kompetenciák

4.1. A tanárképzés rendszeréről, a szakosodás rendjéről és a tanárszakok jegyzékéről szóló 283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet (továbbiakban Korm. rendelet) 3. § (1) bekezdés b) és c) pontja tekintetében *A tanári felkészítés általános követelményeiben meghatározott tanári tudás, képességek, attitűd (viszonyulás)..*

4.2. A Korm. rendelet 3. § (1) bekezdés a) pontja tekintetében

4.2.1. A földrajz szakos tanár speciális kompetenciái *A tanári felkészítés általános követelményeiben meghatározott tudáson, képességeken, attitűdön (viszonyuláson) felül:*

4.2.1.1. *Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás területén*

a) tudása

- Ismeri a földrajz sajátos helyét a tantárgyak rendszerében és a tananyag struktúráját.
- Ismeri a földrajztanár szerepét, a földrajz tanítás-tanulás sajátosságait, a természettudományos és társadalomtudományos elveken alapuló megismerési módszereit, fontosabb tanítási és tanulási stratégiáit.
- Ismeri a mesterséges intelligencia földrajzoktatásban történő felhasználásának lehetőségeit és veszélyeit, képes annak megfelelő, felelősségteljes alkalmazására.
- Tisztában van a földrajztanításban felhasználható adatbázisok és szoftverek alkalmazásának jogi, technikai-szervezési szabályaival és lehetőségeivel.
- Birtokában van a földrajz tantárgy megtanításához szükséges szakmai alapismereteknek földtudományi-természetföldrajzi, társadalomföldrajzi és regionális földrajzi oldalról egyaránt.

b) képességei

- Képes a földrajzi-földtudományi elméletek és a tények közötti összefüggések megteremtésére és a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő, lényegkiemelő közvetítésére, a gyakorlati példák megfelelő beemelése alkalmazásával.
- Rendelkezik megfelelő szintű digitális kompetenciákkal, és elkötelezett az általuk nyújtott lehetőségek felhasználása iránt a tanítási-tanulási folyamatban

(információ- és adatgyűjtés, adatfeldolgozás, adatbázisok és digitális térképek használata).

- Képes alkalmazni a tanítási-tanulási folyamat céljaihoz igazodó digitális pedagógiai eszközöket és módszereket a tanulók földrajzi tudásépítésének segítése, illetve tudásuk mérése, teljesítményük értékelése során.
- Képes a fenntarthatósággal, a környezettudatossággal, illetve a gazdasági-pénzügyi neveléssel összefüggő tantárgyspecifikus tartalmak hangsúlyos megjelenítésére és az azokhoz kapcsolódó nevelési-oktatási módszerek alkalmazására a tanulói tudásépítés segítése során.
- Képes földrajzi szaktudományos és szakmódszertani felkészültségét kritikusan szemlélni, és azzal kapcsolatban képes az önreflexióra, szükség esetén korrekciókra.
- Képes felismerni a más szaktárgyakhoz, a Nemzeti alaptanterv műveltségterületeihez való kapcsolódás lehetőségeit és nevelő-oktató munkája során felhasználni azokat.
- Képes megerősíteni a tanulók szűkebb és tágabb szülőföld iránti kötődését, képes a földtudományi-földrajzi értékek terepi bemutatására.
- Képes különböző iskolai és iskolán kívüli színtereken földrajzi ismeretek átadására, földrajzi-környezeti tartalmú programok szervezésére. Képes a földrajztudomány területéhez kapcsolódó szakmai helyzetekben nyílt és hiteles kommunikációra.

c) attitűdje (viszonyulása)

- Nyitott a földrajz tantárgyban megjelenő tudományágak és tudományterületek interdiszciplináris megközelítésére, és ezt képes alkalmazni a tanítás folyamatában.
- Fontosnak tartja a tananyag komplex (természet- és társadalomtudományos) megközelítését.
- A tananyag komplex szemlélete során szem előtt tartja és megfelelően értékeli az egyes folyamatok nemzeti kihatásait, összefüggéseit.
- Elkötelezett abban, hogy a föld- és a földrajztudomány a mindennapi életben hasznosítható és hasznosuló, aktuális ismereteket közvetítsen, törekszik ezek gyakorlatorientált bemutatására.
- Elkötelezett a mennyiségi szemléletű tananyagátadás helyett a mindennapokban releváns, alkalmazásképes tudás építése, a ténybemutatással szemben a gyakorlatközpontú, problémaalapú földrajztanulás elveinek alkalmazása iránt.
- Törekszik a földrajz nyújtotta lehetőségek tudatos hasznosítására, különös tekintettel a tanulás tanítása, a nemzeti azonosságtudat, értékek tisztelete, megbecsülése, az Európához való kötődés, a különböző kultúrák megismertetése, az állampolgárságra és demokráciára nevelés, a fenntarthatóság, környezettudatosság, a rendszergondolkodás, a médiatudatosságra nevelés, illetve a gazdasági, pénzügyi nevelés területén.
- Elkötelezett az ismeretátadó tanítás mellett az aktív és közös tanulás, a tanulói tevékenységeken alapuló földrajzi tudásépítés megvalósításában.
- Felismeri a föld- és a földrajztudomány bármely területe iránt érdeklődő, tehetséges tanulókat, és segíti őket ismereteik elmélyítésében.

4.2.1.2. Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók területén

a) tudása

- Ismeri a Nemzeti alaptanterv és az arra épülő kerettantervek szerinti földrajz szaktárgyi követelményeket, az iskolai nevelő-oktató munka tartalmi szabályozását. Ismeri az ehhez szükséges tankönyveket, taneszközöket, segédanyagokat, oktatástechnikai eszközöket.
- Ismeri a földrajz tanításához kapcsolódó jogszabályi háttérrel, tanterveket, a tananyag kiválasztásának és elrendezésének szempontjait, valamint az érettségi vizsgakövetelményeket.

b) képességei

- Képes a tanulók előzetes tudására és fejlesztési igényeire építve meghatározni az egyes témakörökben tanítandó tartalmakat és azokat megfelelő logikai struktúrába rendezni.
- Képes kritikusan elemezni és a konkrét fejlesztési céloknak megfelelően kiválasztani a földrajz tanítási-tanulási folyamata során felhasználandó nyomtatott és digitális taneszközöket, forrásanyagokat.

c) attitűdje (viszonyulása)

- Kész kollégáival együttműködve helyi tanterv készítésére, tematikus tervezésre (tanmenet vagy tématerv összeállítására), óraterv készítésére.
- Törekszik az együttműködésre kollégáival és a szakmai szervezetekkel a köznevelés kiemelt fejlesztési területeihez, nevelési céljaihoz kapcsolódó tanulói elvárások teljesítése érdekében, különös tekintettel a fenntarthatóság, a környezet- és médiatudatosság, a gazdasági-pénzügyi nevelés, illetve a közösség-szervezés terén.
- Felismeri a földrajzoktatás identitásképző szerepét és jelentőségét.

4.2.1.3. A tanulás segítése területén

a) tudása

- Ismeri a földrajzi ismeretek megértéséhez és kreatív alkalmazásához szükséges gondolkodás kialakulásában, kialakításában szerepet játszó pszichológiai tényezőket.
- Tisztában van a szóbeli, az írásbeli, a vizuális és a digitális kifejezőképesség alapvető tanulásmódszertani jellegzetességeivel, képes azokat célirányosan és differenciáltan alkalmazni a földrajztanulás eredményessége érdekében.
- Ismeri a megfigyelésen, a vizsgálódáson és a szak- és ismeretterjesztő irodalmi források feldolgozásán alapuló tanulási módszereket, és képes az ilyen irányú tanulói tudásépítés segítségére.
- Ismeri a földrajzi-környezeti tudás építésében leghatásosabb módszereket, és tanítási gyakorlatában tudatosan alkalmazza azokat az adott tananyaghoz és tanulócsoporthoz illeszkedően offline illetve online környezetekben egyaránt.
- Ismeri a gyakorlatorientált tanítás előnyeit és módszereit a földrajzoktatás hatékonyságának növelése érdekében és képes ezek alkalmazására.

b) képességei

- Képes a motivációt, tanulói aktivitást biztosító, a tanulók gondolkodási, problémamegoldási és együttműködési készségeinek fejlesztését segítő módszerek megválasztására, alkalmazására.
- Képes a földrajz speciális fogalmaival és összefüggéseivel kapcsolatos megértési nehézségek kezelésére, az átlagtól eltérő (tehetséges vagy sajátos nevelési igényű) tanulók felismerésére, valamint a velük való differenciált foglalkozásra, fejlesztésre.
- Képes irányítani a tanulók önszabályozó és önfejlesztő tanulásának folyamatát.

c) attitűdje (viszonyulása)

- Nyitott arra, hogy alkalmazza a terepi tanulás, a múzeum-, a könyvtár-, a média- és a drámapedagógia módszereit.
- Törekszik élményszerű tanulási helyzetek teremtésére, a tanítási-tanulási folyamatot alapvetően aktív tanulói tevékenységekre alapozza.
- Segíti a tanulókat a közvetlen környezetükben, lakóhelyükön jelen lévő komplex földrajzi-környezeti problémák azonosításában, vizsgálatában, illetve a mérséklésükre, megoldásukra vonatkozó javaslatok megfogalmazásában.

4.2.1.4. A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség területén

a) tudása

- Ismeri és felelősséggel kezeli a földrajz szerepét a tanulók személyiségfejlődésében.
- Ismeri a földrajz tantárgyban megjelenő fogalmi rendszerek kialakulásának életkori feltételeit és a hozzájuk kapcsolódó fejlesztendő kompetenciákat.
- Ismeri az online tanulási környezetek tanulói személyiségfejlődésre gyakorolt pozitív és negatív hatásait.

b) képességei

- Képes kezelni a földrajz speciális összefüggéseivel, folyamataival, fogalmaival kapcsolatos, tanulónként eltérő megértési nehézségeket.
- Képes a földrajztanítási-tanulási folyamatot tudatosan és személyre szabottan, a tanulók előzetes tudás- és kompetenciaszintjének megfelelően, fejlesztő módon tervezni, szervezni és irányítani.

c) attitűdje (viszonyulása)

- Törekszik a tanulási nehézségek okainak feltárására, elemzésére és megszüntetésére, a lemaradó tanulók felzárkóztatására.
- Vállalja a kiemelkedő eredményeket elérő tanulók motiválását, segítségét, a tehetséggondozást.
- Elkötelezett az önálló véleményalkotásra, a racionális, mérlegelő gondolkodásra és az érvelésen alapuló vitára nevelésben.

4.2.1.5. A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység területén

a) tudása

- Ismeri az együttműködő tanulás alapelveit, annak földrajzi tartalmakkal kapcsolatos kihívásait és módszereit.
- Ismeri és közvetíti a tanulók felé a nemzeti, az európai és az egyetemes kultúra alapjait, segíti őket a nemzeti értékek és érdekek megismerésében és tiszteletében.

b) képességei

- Képes a tanítási-tanulási folyamatot tudatosan együttműködési-együttműködési, hálózati és reflektív technikákra építeni.
- Képes tudatosan alkalmazni az együttműködő tanulás tanteremhez, terephez és virtuális térhez kötődő módszereit, eszközeit.
- Képes a közösségszervezésben központi szerep betöltésére.

c) attitűdje (viszonyulása)

- Elkötelezett a tanulóközpontú és együttműködésen alapuló, gyakorlatorientált tanítási-tanulási módszerek alkalmazása mellett.
- Segíti a fenntarthatósággal, a médiatudatossággal, a digitális technológiák használatával kapcsolatos tudás megszerzését tevékenységalapú és kooperatív tanulási környezetekben.
- Fontosnak tartja a különböző kultúrkörök, társadalmi rétegek iránti tolerancia kialakítását.
- Elkötelezett az elsajátított természet- és társadalomtudományos tudás kisebb-nagyobb közösségekben ismeretterjesztő szinten való bemutatása, magyarázata, népszerűsítése, az élethosszig tartó tanulásra motiváló terjesztése iránt.

4.2.1.6. Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése területén

a) tudása

- Ismeri a mérésmetodika alapelveit, és képes azokat alkalmazni a mérőeszközök összeállítása, kiválasztása során.
- Ismeri és alkalmazza a tanulók földrajzi tudásának mérésére alkalmas analóg és digitális technológiákat, eszközöket.

- Tájékozott a különböző földrajzi feladattárakban, feladatgyűjteményekben, képes ilyenek összeállítására, alkalmazására a célcsoport igényeinek, a mérési és gyakorlási céloknak megfelelően.

b) képességei

- Képes a tantárgyi követelmények kidolgozására és a tanulók személyre szabott, differenciált módszerekkel történő értékelésére.
- Képes a tanulói eredmények értékelése alapján egyénre szabott fejlesztő, felzárkóztató földrajz tanulási-tanítási stratégia megtervezésére és megvalósítására.

c) attitűdje (viszonyulása)

- Az értékelés során szem előtt tartja a tanulók egyéni földrajztudás-fejlődésének útját.
- Elkötelezett a tanulást segítő , fejlesztő értékelés mellett, amely egyaránt vonatkozik a földrajzi-környezeti tudásra (ismeretekre, megértésre, alkalmazásra) és a hozzá kapcsolódó képességekre, kompetenciákra.

4.2.1.7. A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök (viszonyulások) átadásának módja területén

a) tudása

- Reális ismeretekkel rendelkezik a társadalmi-gazdasági folyamatok földrajzi-környezeti háttéréről, nagyságrendjéről, a földrajzi környezetre gyakorolt globális és lokális környezeti hatásairól.
- Ismeri a globális folyamatoknak Magyarországra és a magyar társadalomra gyakorolt hatásait.
- Ismeri a fenntarthatóság, a globális problémák és az alkalmazkodási stratégiák nemzetközi dokumentumait.
- Rendelkezik a környezeti neveléshez, a környezettudatosság, a fenntarthatóság és az alkalmazkodás oktatásához szükséges földrajzi-földtudományi tudással, módszertani ismeretekkel.
- Ismeri a földrajzi környezeti tényezőket, a köztük kialakult anyag- és energiaforgalom folyamatait, kapcsolatrendszerét, az ezekből eredő környezeti hatások ok-okozati összefüggéseit.
- Ismeri a természeti erőforrások kialakulásának földrajzi összefüggéseit, felhasználásának hatásait, mennyiségi és minőségi korlátait.
- Ismeri az emberi tevékenységek természetre gyakorolt hatásait, a társadalmi, illetve technológiai folyamatok alkalmazásának földrajzi-környezeti kapcsolatait.

b) képességei

- Képes a globális problémák földrajzi-környezeti kapcsolatrendszerének megértését célzó módszerek használatára.
- Képes a földrajzi szintézisalkotás felhasználásával a természeti, társadalmi-gazdasági folyamatok és a környezeti hatások problémamegoldó szemléletű oktatására.
- Képes a környezeti rendszerek működésének, ennek tükrében a globális és lokális problémáknak a megértésére.
- Képes a környezeti nevelés során az egyéni, közösségi felelősség megvilágítására és tudatos állampolgári szerepvállalás kialakítására.
- Képes a környezettudatosság érzelmi és értelmi oldalának mérésére és fejlesztésére a tanulói tulajdonságokhoz igazított differenciálás és aktív tanulói módszerek alkalmazásával.
- Képes a fentiek során mindenkor azonosítani és a tanulók számára bemutatni Magyarország szerepét és a nemzeti szempontokat.

c) attitűdje (viszonyulása)

- A földrajz tantárgy aktualitásokhoz kapcsolódó szemléletének megfelelően törekszik a fenntarthatóság és alkalmazkodás alapelveit beépíteni a tanulók mindennapjaiba.
- Érti és magáénak vallja a környezettudatos gondolkodás, a fenntarthatóság és környezeti alkalmazkodás alapelveit, törekszik ezek átadására.
- Az általa tanított környezeti ismeretek tükrözik környezettudatos magatartását a tanórán és azon kívül egyaránt.

4.2.1.8. Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás területén

a) tudása

- Ismeri a földrajztanári munkát segítő szakmai szervezetek tevékenységét.
- Ismeri a digitálstechnológia-alapú kommunikációs és együttműködési alkalmazásokat, tisztában van ezek funkcióival és használatának előnyeivel és hátrányaival.

b) képességei

- Képes felismerni és szaktanári munkájába beépíteni a más tantárgyakban is megjelenő, egymásra épülő ismereteket és képességeket.

c) attitűdje (viszonyulása)

- Törekszik a szakmai együttműködésre más földrajz szakos és a földrajz oktatásához kapcsolódó tantárgyakat tanító kollégákkal.
- Igyekszik együttműködést kiépíteni a szaktárgya területén működő helyi, regionális és országos szakmai szervezetekkel, alkotó munkaközösségekkel, szakmódszertani műhelyekkel.

4.2.1.9. Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért területén

a) tudása

- Ismeri a szakmai és a szakmódszertani továbbképzések rendszerét, az önképzés lehetőségeit, és nyitott az ezeken való részvételre.

b) képességei

- Képes elemezni és reálisan értékelni saját földrajztanári munkáját.
- Képes a földrajz tantárgy fejlesztési, innovációs tevékenységében való szerepvállalásra.
- Jól tájékozódik a szaktárgyi szakirodalomban, képes értelmezni, elemezni és oktatási tevékenységébe beépíteni a föld- és a földrajztudomány kutatási, fejlesztési eredményeit.
- Eligazodik a média által közvetített aktuális politikai és társadalmi-gazdasági információk világában.

c) attitűdje (viszonyulása)

- Elkötelezett az igényes szaktanári munka, a folyamatos szakmai és módszertani fejlődés iránt.
- Igényli az oktatói-nevelői munkájára vonatkozó külső szakmai és szakmódszertani értékelést, képes segítséget kérni és elfogadni.
- Nyitott az új módszerek, tanítási-tanulási stratégiák kipróbálására.
- Aktívan és felelősen nyilvánít véleményt a földrajzoktatást érintő szakmai, oktatáspolitikai kérdésekben.

4.2.2. **A szakképzettséghez vezető szakterületek és sajátos szakmódszertani, (diszciplináris és interdiszciplináris) tantárgy-pedagógiai ismeretek**

4.2.2.1. Szaktudományi és -módszertani felkészítés

Szaktudományi ismeretek: 95–100 kredit

A szakterületi ismeretek együttes tartalmának és kreditarányainak le kell fednie a Nemzeti alaptanterv alapján a kerettanterv szerint közvetítendő műveltség fő területeit és

tartalmait, a nevelési-oktatási szakaszokhoz, valamint az érettségi vizsgakövetelményekhez megadott témakörök ismereteit.

- a) Szakmai alapozó ismeretek: 20–25 kredit
- b) A szaktudomány szakmai törzsanyagának ismeretkörei: 70–75 kredit
- c) Egyéb speciális szakmai ismeretek: 4–8 kredit

a) Szakmai alapozó ismeretek

Földrajzi, földtudományi alapozó ismeretek

- Az egységes természet működését alapozó szaktárgyi ismeretek
- **A földrajz mint természet- és társadalomtudomány rokon és segédtudományai, szerepük a megismerési folyamatban.**
- **Egyedi kutatómódszertanuk és felhasználásuk lehetőségei a földrajztudományban.**
- A földrajzoktatásban megjelenő, önálló köznevelési tantárgy nélküli diszciplínák alapismeretei.
- **A földrajz és a földtudományok részei, helyük a tudományok rendszerében.**
- **A Föld kozmikus környezete, belső és külső szféráinak anyagai, folyamatai és jelenségei, ezek tér- és időbeli szintézise a földtudományokban.**

Köznevelési és módszertani tartalmak:

- Az egységes természet tanításának alapozó szaktárgyi ismeretei.
- A földrajz tantárgy témakörei a rokon és segédtudományok szemszögéből, felhasználásuk a kognitív képességek gyakorlati fejlesztésében.
- A földrajz és a földtudományok helyes fogalomhasználata, jelenség alapú tanítás gyakorlati példákon keresztül.
- A földrajzi környezet és a természettudományos gondolkodás kapcsolata a hétköznapokban.
- Az anyagi világ valós szemléltetése, rendszerezése a szakmai alapozó ismeretekben.

Adatgyűjtési és adatelemzési alapismeretek, vizualizációs technikák és technológiák

- **A földrajztudományban, földtudományokban és a földrajzoktatásban felhasználható megismerési és kutatási módszerek.**
- **Adatgyűjtési, feldolgozási technikák, a mesterséges felelősségteljes intelligencia használata.**
- **A hagyományos és digitális térképészet és tájékozódás alapjai.**
- **Térbeli adatok gyűjtése és elemzése terepi, távérzékelési, térinformatikai eszközökkel.**
- A tanítás-tanulás folyamatában felhasználható adatgyűjtési, térinformatikai ismeretek, prezentációs és vizualizációs technikák.

Köznevelési és módszertani tartalmak:

- Térészlelés és térlátás, térképolvasási és tájékozódási képességszintek gyakorlati elsajátítási folyamata 5–10. évfolyamon.
- A tájékozódást segítő hagyományos és modern eszközök, szoftverek gyakorlati használata.
- Vetületi és térképi hálózatok, keresők, egyszerű térképi számítások, idő- és helymeghatározás a gyakorlatban.
- Adatgyűjtés, adatfeldolgozás, távérzékelési és térinformatikai, prezentációs és vizualizációs technikák alapszintű használata a gyakorlatban.

b) A szaktudomány szakmai törzsanyagának ismeretkörei

Természetföldrajz

- A dinamikus Földet formáló földtani és természetföldrajzi folyamatok és az általuk létrehozott felszínformák.
- Az éghajlat és a többi természetföldrajzi tényező összefüggései.

- A felszínformáló erők és az ember viszonyrendszere: természeti adottságok és veszélyek, antropogén környezetátalakítás.
- Felszínalaktani folyamatok és formák a földrajzi övezetekben, övekben.
- A hidrológiai ciklus rendszere a Földön. A víz szerepe a társadalomban, fenntartható vízgazdálkodás.
- A talajképződés, a talajok gazdasági és környezeti jelentősége.
- A földrajzi övezetesség rendszere és szerepe a földrajzi környezet, valamint a társadalmi térszerveződés és gazdálkodás alakulásában.
- A geoszférák kölcsönhatásai. A Föld dinamikus folyamatainak földrajzi szintézise.

Köznevelési és módszertani tartalmak:

- A földrajz szerepe az egységes természet gyakorlati megismerésében, az anyagforma-folyamat kapcsolatrendszerének feldolgozásával.
- Állandóság és változás: a természetföldrajzi témák feldolgozása az analitikus és a szintetizáló gondolkodás fejlesztésével.
- A földrajzi környezet anyagainak, elemeinek felismerése valós példákon keresztül.
- A természet mint erőforrás és veszély, vízgazdálkodás és talajhasználat a hétköznapokban, közvetlen környezet terepi megfigyelése.
- A természetföldrajzi folyamatokhoz kapcsolódó tévképzetek elosztatása.
- Természetföldrajzi adatok ábrázolása, elemzése, alapvető számítási feladatok valós példákon keresztül.

Társadalomföldrajz

- A Föld demográfiai folyamatai, azok területi különbségei, környezeti hatásai, társadalmi-gazdasági problémái.
- A Föld nagy kultúrkörei, vallásai és az ezekhez kapcsolódó aktuális társadalmi folyamatok.
- Településföldrajz, a települések ökológiai és szociológiai problémái.
- Magyarország és a Kárpát-medence területi, gazdasági és társadalmi összefüggései.
- A világgazdaság funkcionális és területi szerkezete, fenntartható gazdasági modellek.
- A gazdaság területi elrendeződésére ható természeti és társadalmi tényezők szerepének változása.
- A gazdasági szektorok szerepe, jellemzői, ezek térbeli és funkcionális átalakulása.
- A fenntarthatóság kérdései, a földrajzi környezetváltozás hatásai az egyes gazdasági szektorokra.
- A természeti és társadalmi erőforrások kapcsolata a földrajzi környezettel, felhasználásuk jövőbeni típusai, környezeti kölcsönhatásai.
- A szolgáltató szektor: a pénzügy, turizmus, kereskedelem és az infokommunikációs szolgáltatások térbeli rendszere, szerepe a különböző fejlettségi szintű térségekben.

Köznevelési és módszertani tartalmak:

- A földrajz szerepe a társadalmi folyamatok gyakorlati megismerésében, a társadalom, a gazdaság és a földrajzi környezet kapcsolatrendszerének feldolgozásával.
- A társadalomföldrajzi témák feldolgozása az analitikus, a kritikus gondolkodás és a problémamegoldó szemlélet fejlesztésével.
- A társadalmi környezet térbeli elemeinek felismerése valós példákon keresztül.
- A természet mint erőforrás és veszély, nyersanyag és energiafelhasználás, környezeti hatások és alkalmazkodás a társadalom szemszögéből a hétköznapokban, közvetlen környezet terepi megfigyelése.
- A társadalomföldrajzi, gazdasági folyamatok alapfogalmainak hétköznapi példái, a kapcsolódó tévhitek elosztatása.
- Társadalomföldrajzi adatok ábrázolása, elemzése, alapvető számítási feladatok valós példákon keresztül.

- A társadalomföldrajzi témák néprajzi, kulturális antropológiai vonatkozásai az egyetemes emberi érték megjelenésében gyakorlati példákon keresztül.

Regionális földrajz

- *Európa komplex regionális földrajzának problémacentrikus feldolgozása. A kontinens fő téregységeinek fejlődése és földrajzi szintézise. Az Európai Unió létrejöttének földrajzi vonatkozásai, az unió szerepe, lehetséges válaszai a 21. század kihívásaira. Közép-Európa sajátos földrajzi helyzete és kapcsolatrendszere.*
- *Az Európán kívüli világ regionális földrajzának komplex szemléletű problémacentrikus feldolgozása. Az átalakuló tájak, földrajzi téregységek rendszere, ezek komplex földrajzi problémái, természeti, kulturális értékei. Az egyes régiók társadalmi-gazdasági és kulturális jellemzői, szerepük a kontinensen, jelentőségük a világban. A kontinensen belüli és azon átnyúló együttműködések. Környezeti, gazdasági és társadalmi problémák a kontinenseken, a fenntarthatóság sajátosságai.*
- *Magyarország és a Kárpát-medence komplex regionális földrajzának feldolgozása. Magyarország és a Kárpát-medence természeti erőforrásai és értékei földtudományi megközelítésben, azok gazdasági hasznosítási lehetőségei. Tájhasználat, a változó természeti, társadalmi és gazdasági környezethez, körülményekhez való alkalmazkodás és ezek jövőbeni kihívásai. Népeségföldrajzi folyamatok, társadalmi átrendeződés a Kárpát-medencében és Magyarországon. Átalakulási folyamatok a településhálózatban. Magyarország gazdasági húzóágazatainak átalakulása, nemzetközi kapcsolatai és jövőbeli lehetőségei a régióban, az Európai Unióban és a világgazdaságban. Térbeli különbségek okai és következményei Magyarországon. Hazai kultúrföldrajzi értékek és változások.*

Köznevelési és módszertani tartalmak:

- A komplex természet- és társadalomföldrajzi szintézis lépései, az analogikus és az összehasonlító gondolkodás a regionális szemlélet elsajátításában.
- A tudományos és a hétköznapi gondolkodás szinkronizálása a táj, a régió és a regionális együttműködések fogalmainak gyakorlati tartalommal történő kitöltésével.
- Tipikus régiók, régiótípusok: a regionális térszerveződés folyamatainak és gyakorlati következményeinek megismerése, csoportalkotás, rendszerezőképesség fejlesztése.
- Valós példák a különböző regionális terek megismerésére: tájak, országok, országcsoportok tipikus jegyei napjainkban Európában és Európán kívül.
- Múlt és jövő: állandóság és változás a regionális terekben, a természeti és a társadalmi-szociokulturális háttér megismerése, geopolitikai folyamatok értelmezése az analitikus gondolkodás és a problémamegoldó szemlélet fejlesztésével, a kapcsolódó tévhitek eloszlatása.
- A megfigyelőképesség fejlesztése a Kárpát-Pannon térség tájfelosztásának és régióinak megismerésében, állandóság és változás a hazai regionális terekben, a valós kép kialakítása.
- Regionális adatok térbeli és adatvizualizációs eszközökön történő feldolgozása és az ezek tartalma mögött húzódó valós kép gyakorlati megismerése.
- A tájak, régiók természeti, néprajzi, kulturális antropológiai sajátosságai a geoértékek és az egyetemes emberi értékek megjelenésében gyakorlati példákon keresztül.

Globális földrajzi folyamatok, problémák

- **A globalizáció jellegzetességei. A globális problémák természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti okai, következményei, megoldásuk lehetőségei.**

- **Az éghajlatváltozás okai, következményei és az alkalmazkodás földrajzi kérdései.**
- **A világgazdaság globális folyamatainak térbeli összefüggései. A pénz és a tőke térbeli áramlása.**
- **Integrációs folyamatok és szervezetek szerepe a társadalomban, a gazdaságban.**
- **Válsággócok kialakulása, globális politikai földrajzi jelenségek és tendenciák.**

Köznevelési és módszertani tartalmak:

- A helyi környezeti problémák és a globális kihívások kapcsolata, az egyén felelőssége és lehetősége ezek kezelésében gyakorlati példákon keresztül.
- A kisközösségi gazdasági-pénzügyi problémák és a világgazdasági problémák különbségei és hasonlóságai, az egyén lehetőségei a hétköznapokban.
- A természet mint erőforrás és veszély, felhasználás és alkalmazkodás a hétköznapokban, közvetlen terepi megfigyelés.
- Az emberiség egyetemes természeti (élő és élettelen) és kulturális (alkotott és szellemi környezet) értékei, ezek védelmi rendszere és fenntartható használata jógyakorlatokon keresztül.
- A gazdasági mutatószámok megértése, kapcsolata a valósággal, alapvető számítások a valós életből vett példák alapján.

c) Egyéb speciális szakmai ismeretek

Terepgyakorlat

A tanár szakosoknak szervezett terepgyakorlatokon a természet- és társadalomföldrajzi, valamint a földtudományi tantárgyak keretében megismert eszközök, módszerek gyakorlati használata, jelenségek tanulmányozása különböző Kárpát-medencei tájakon és gazdasági szervezeteknél.

A szabadon választható tárgyak kerete ad lehetőséget további szaktudományos ismereteket tartalmazó kurzusok felajánlására.

4.2.2.2. Szakmódszertani gyakorlat: 10 kredit

A szakmódszertani ismeretek átadása során a szakképzett tanárt arra kell felkészíteni, hogy az alapfokú nevelés-oktatás 5–8. és a középfokú nevelés-oktatás 9–12. évfolyamain egyaránt képes legyen magas színvonalon ellátni a nevelés-oktatás feladatait.

A földrajztudomány és a földrajztanítás vonatkozásában

Földrajztudomány és a földrajztanítás

- A földrajz tantárgyban képviselt tudományágak ismereteinek és szemléletének értelmezése a földrajztanítás szempontjából.
- A földrajztudomány és a földrajz tantárgy összevetése. A tantárgy szemléleti és értékközvetítő szerepe a köznevelésben.
- A földrajzi tartalmú tantárgyak kapcsolata, egymásra épülő rendszere a köznevelésben.
- A földrajztanár tanulást szervező-irányító szerepének értelmezése és gyakorlata.

A földrajztanítás tantervi szabályozása tekintetében

- A tudáskép és a tantervek időbeli változása a szakmai és a társadalmi elvárásoknak megfelelően. A földrajztanítás hazai története.
- Az egyszintű és a háromszintű tantervi szabályozás. A különböző szintű tantervek, tanítási dokumentumok célkitűzései és földrajztanításra, -tanulásra vonatkozó követelményei.

- A tantervi szabályozásból adódó földrajztanári feladatok (Nemzeti alaptanterv, kerettantervek, tantervi adaptáció, helyitanterv-készítés, a közép- és az emeltszintű érettségi vizsga követelményei).
- A kerettantervekben megfogalmazott értelmező és tartalmi kulcsfogalmak értelmezése a földrajztanítás során.
- A földrajztanítás tartalmi, készség- és kompetenciafejlesztési céljai és feladatai az általános és a középiskolában a tantervek alapján.

Szaktudományi tudás a célok és a feladatok tükrében

- A földrajz tanítás-tanulás eltérő céljai és módszerei a különböző iskolatípusokban, a módszerek megválasztását befolyásoló tényezők.
- Felkészülés a földrajztanítási folyamatra (éves felkészülés, tematikus tervezés, óratervezés, tanulási folyamat értékelési rendszere, szaktárgyi kommunikáció).
- A földrajztanítási, -tanulási folyamat és a fejlesztési folyamat, valamint a tudás értelmezése.
- A különböző tudáselemek tanítási módszerei a különböző életkori szakaszokban.
- a gyakorlatorientált tanítás céljai és megvalósítása,
- a tanár közösségépítő szerepe és a kapcsolódó módszerek,
- A földrajz tantárgy főbb témaköreinek, tartalmainak szaktudományi megközelítése.
- A fenntarthatóságra, környezettudatosságra nevelés, illetve a gazdasági-pénzügyi nevelés szemlélete a földrajz tanítás-tanulásban, az ezekkel összefüggő tantárgyspecifikus és tantárgyakon átívelő tartalmak és módszerek.
- A földrajztanítás szemléleti kérdései és az azokkal összefüggő módszertani megoldások: rendszerszemlélet, tér- és időszemlélet, algoritmusok használata, prognosztizálás, regionális szemlélet, tájszemlélet, földrajzi-környezeti szintézis, problémaközpontú tanítási-tanulási folyamat.
- A tanulói képességek és kulcskompetenciák rendszere, egymásra épülésük, hagyományos és digitális fejlesztési módszerek a földrajztanítás, -tanulás folyamatában.
- A természet- és társadalomtudományos megismerési módszerek alkalmazása (kiemelten: megfigyelés, vizsgálódás, kísérletezés, lényegkiemelés, modellezés, rendszerezés, ábrázolás, stratégiai tervezés, döntésindukció, mérlegelés, kritikus forráshasználat, információkezelés és -alkalmazás, információk értékelése).
- A tevékenység-központú tanítási-tanulási gyakorlat: tapasztalatszerző, kutatásalapú és felfedezettő, élményszerű és gyakorlatközpontú helyzetek.
- Interaktív és együttműködő földrajztanítás, -tanulás: tevékenykedtető módszerek, felfedezettő tanulás, kooperatív és kollaboratív munkaformák, dráma- és médiapedagógiai módszerek, gamifikáció és hálózati tanulás.
- Intelligens eszközhasználat a földrajztanítás, -tanulás folyamatában, digitális tartalomhasználat, -feldolgozás, -alkotás és bemutatás.
- A földrajztanításban alkalmazandó szervezeti formák: tantermi, laboratóriumi, terepi, intézményi és online térben való tanulás, tehetséggondozási és felzárkóztatási formák.
- A földrajz tantárgy és a földrajz szaktudomány tanulása projektben, reflektív gondolkodás a földrajztanítási, -tanulási folyamatban.
- A különböző oktatási-fejlesztési célokhoz és tanulói képességekhez igazodó differenciált földrajztanítás, a felzárkóztatás és a tehetséggondozás kihívásai, módszerei, eszközei. Felkészítés a földrajzérettségi vizsgára.
- A földrajzi tudás ellenőrzésének és értékelésének hagyományos és digitális formái, korszerű módszerei, a mérésmetodikai alapelvek érvényesítése.

Kollaborációs tér, oktatástechnikai innováció, mesterséges intelligencia

- A hatályos Nat-hoz kapcsolódó, állami tankönyvjegyzékben szereplő tankönyvek, feladat- és szöveggyűjtemények ismerete, a tananyag elrendezésének lehetőségei.
- Multimédiás technikák ismerete és ezek alkalmazásának lehetőségei a földrajzoktatásban. Az információs és kommunikációs technológia által nyújtott új lehetőségek és alkalmazásuk feltételei a tanítási órán, illetve a tanórán kívül.

Digitális oktatási módban alkalmazható kollaborációs módszerek és oktatási segédanyagok.

- Oktatástechnikai innovációk, e-learning-rendszerek és a velük integrálható alkalmazások, blended learning.
- A mesterséges intelligenciát (gépi tanulást) alkalmazó szoftverek megfelelő és biztonságos használata az oktatásban.